

Agrarische Natuurvereniging Oost-Groningen

Jaargang 10 | Editie 4 | December 2018

Bezinning tijdens en rond de kerstdagen

Natuurlijk is het weer tijd voor lekker eten, gezelligheid en veel lichtjes. Heel feestelijk met gezin, familie of vrienden. Gelijkzeitig kan het tijd zijn voor bezinning en stilte. Volgens eeuwenoude Germaanse tradities zijn de nachten tussen 2de kerstdag en drie koningen de twaalf heilige nachten. De periode van rust en ruimte om ideeën voor het nieuwe jaar te krijgen, bijvoorbeeld voor het bedrijf. Twaalf nachten waarin je telkens over een nieuwe maand droomt. Voor u en mij de kans om ze te noteren; misschien komen ze van pas in 2019! Leg uw schrijfblokje klaar op het nachtkastje, want deze dromen hebben, volgens zeggen, speciale betekenis.

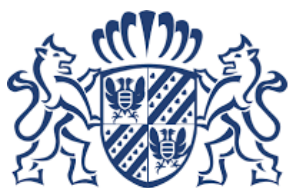
Met de ervaringen van de twaalf nachten en de bezinning is het wellicht een idee om aan onszelf een mooie brief te schrijven, een brief waarin je terugblikt op het afgelopen jaar. Een brief ook waarin je je wensen en de genoemde ideeën aan jezelf (of anderen) voor het komende jaar uitspreekt. Waar sta je nu met bijvoorbeeld de aandacht voor de akkervogels? Waarin ben je gegroeid en met welke intentie ga jij het nieuwe jaar in? Een eerste stapje richting natuurinclusieve landbouw of een kringlooplandbouwbedrijf zoals het rijk die voorstaat? Wat wil je in jezelf naar boven halen? Bewuster met de gewasbeschermingsmiddelen omgaan? Zo'n brief is leuk om aan het eind van het komende jaar terug te lezen: welke wonderdjes zijn er misschien gebeurd en welke dromen zijn uitgekomen?

In plaats van weer 'nu ga ik echt stoppen met ....' als goed voornemen te kiezen, is het – zo denk ik dan – van belang de tijd te nemen om echt stil te staan bij wat je precies wilt behalen en waarom. Maak je wensen niet te groot en maak ze concreet en positief. Kies - zo hoop ik dan weer - maar een paar doelen uit. Bijvoorbeeld: in het nieuwe jaar wil ik bijvriendelijker gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en wat ruigte laten staan voor de kwartelkoning, de patrijs en de wilde bijen.

Rond de feestdagen is het een mooi moment om te bedenken en uit te spreken waar je dankbaar voor bent. En dat doe ik bij deze aan jullie, leden en medewerkers voor de inzet voor de flora en fauna op de landerijen in ons dierbare Groningen.

Ik wens iedereen, mede namens het bestuur en de medewerkers, fijne feestdagen en veel hail en zegen in t nije jaar!

Jan Willem Kok

provincie
groningen

Speciale editie

De nieuwsbrief staat in het teken van het Project 'Meer kennis, minder gewasbeschermingsmiddelen Oost-Groningen'.

Het project valt onder het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, kortweg DAW, en is een initiatief van LTO Nederland, op verzoek van de Rijks-overheid. Het doel is een bijdrage leveren aan het oplossen van de waterproblemen in agrarische gebieden en tevens een economisch sterke en duurzame landbouw realiseren.

Doelgroepen zijn de agrariërs in de open teelt (aardappels, graan, ruwvoerders, vollegrondsgroenten, bloembollen, bomen en fruitteelt) inclusief de grondgebonden melkveehouderij

Natuurlijke plaagbestrijding, waterkwaliteit en onkruidbeheersing

Het project is een plus op de bufferstroken vanuit het ANLb die tussen het gewas en de watervoerende sloot worden gelegd. Het project heeft twee doelen:

1. Verbeteren van de waterkwaliteit en de biodiversiteit door het vergroten van kennis
2. Het verder professionaliseren van het beheer van akkerranden met oog op onkruidbeheersing

Op deze wijze fungeren de bufferstroken niet alleen als fysieke buffer tussen gewas en sloot maar zijn ze onderdeel van de bedrijfsvoering. Het is een vorm van natuurinclusieve landbouw.

Deelnemers gaan aan de slag met natuurlijke plaagbeheersing, waterkwaliteit en onkruidbeheersing.

Vragen die bijvoorbeeld aan de orde komen:

- * Welke insecten bestrijden bladluizen en hoe herken ik ze?
- * Hoe is de waterkwaliteit in mijn sloot en hoe kan ik die eenvoudig zelf beoordelen?
- * Wat zijn de effecten van verschillende teeltmethoden op het onkruid in akkerranden?

Aftrap voorjaar 2018

In mei konden we van start met het project. In 2018 is het project in de steigers gezet voor de jaren tot en met 2021. Zo was er een uitgebreide inventarisatie onder de deelnemers met de vragen: wat zou jij graag willen onderzoeken en leren binnen het project en wat heb je hier voor nodig?

Meerjarige randen én inzaai in het najaar

Zo'n 85% van de deelnemers koos voor meerjarige bufferstroken en zaaide de stroken rond half oktober in met een inheems mengsel. Voordeel van meerjarige inheemse mengsels is dat insecten de randen beter benutten. Door de randen in het najaar in te zaaien, hopen we de probleemonkruiden in het voorjaar voor te zijn: in de natuur laten bloemen hun zaden immers ook in het najaar vallen!

De éénjarige randen worden wel in het voorjaar ingezaaid. Het mengsel bevat namelijk andere bloemsoorten dan de meerjarige mengsels.

Al doende leert men!

Door zelf aan de slag te gaan en je eigen rand te vergelijken met die van de buurman, zie je pas echt wat er gebeurt. Deelnemers monitoren bijvoorbeeld insecten, meten de waterkwaliteit of testen verschillende teeltmethoden. Dit gebeurt onder begeleiding van deskundigen die de betekenis van de bevindingen duiden. In studiegroepen delen de deelnemers de opgedane kennis en ervaringen. Bijvoorbeeld over onkruidbeheersing: hoe en wanneer heb ik gemaaid en hoe ziet de rand eruit in vergelijking met die van een ander? Samen met de deelnemers bundelen we de inzichten en ervaringen. Zo ontstaat er een samenhangend geheel van praktische tips en trucs, onderbouwd met wetenschappelijk onderzoek.

In 2019 wordt dit project uitgebreid naar collectief Agrarische Natuur Drenthe en mogelijk ook naar collega collectief Midden-Groningen. Zo bereiken we een groot deel van de agrariërs in Noord-Nederland en wordt het effect steeds groter!

eenjarige bufferstrook

Marjan van Dongen

'Meer voordelen akker-randen door DAW-project'

Door Marian van Dongen, waterkwaliteitsadviseur waterschap Hunze en Aa's

Zo'n 10 jaar geleden startten we in ons gebied met bloeiende akkerranden. Met het DAW-project 'Meer kennis, minder middelen' gaan we een stapje verder. We realiseren nog meer voordelen, met name voor de agrariërs.

"De inzet van akkerranden is een tastbare maatregel die ook nog eens mooi oogt en waar we veel voordeel van hebben. De randen trekken plaagbestrijdende insecten aan waardoor minder gespoten hoeft te worden met insecticiden. En wat niet gebruikt wordt, komt ook niet in het water.

Het telen van akkerranden is geen eenvoudige klus. Onkruid kan een flink probleem zijn. Als je dan in een volgende teelt extra moet spuiten om je onkruid kwijt te raken, span je het paard achter de wagen.

Het DAW-project is voor ons belangrijk. Als we meer leren van de teelt van akkerranden, kan het een teelt worden die goed past in het totale bouwplan en in de bedrijfsvoering. We lopen hiermee voorop in Nederland. Bovendien stimuleert het project om bij elkaar in de keuken te kijken en van elkaar te leren. Daar willen wij als waterschap zeker een steentje aan bijdragen. "

Begeleiding door het Louis Bolk Instituut: natuurlijke plaagbeheersing

Door Boki Luske, onderzoeker agrobiodiversiteit Boki Luske en Merel Hondebrink -zijn betrokken bij het project, en begeleiden de deelnemers bij geïntegreerde gewasbescherming. Het is erg leuk en leerzaam!

"We sluiten met dit project aan op kennis en ervaring die projecten als Bloeiend Bedrijf en het praktijknetwerk Graanhaantje Oost-Groningen opleverden. We vertalen met LBI wetenschappelijke kennis over geïntegreerde gewasbescherming naar de praktijk. Agrariërs kunnen daardoor de juiste afweging maken over de inzet van gewasbeschermingsmiddelen. Ze beslissen uiteraard zelf of ze wel of geen insecticiden inzetten en welke middelen ze gebruiken. Tijdens veldbijeenkomsten gaan we in op de functie van insecten en spinnen voor de plaagbeheersing en het monitoren van de plaagdruk in gewassen. Dankzij de kruidenrijke bufferstroken kunnen we minder insecticiden inzetten. In eerdere projecten zagen we dat agrariërs een bredere kijk op gewasbescherming ontwikkelden. Ze kregen meer vertrouwen in de ecologie van hun eigen bedrijf. Een mooi resultaat! Ook kijken we in dit project naar de effecten op de waterkwaliteit van geïntegreerde gewasbescherming in combinatie met een bufferstrook. We zijn benieuwd!"

Boki Luske met een insectenva

Colofon

Dit is een uitgave van ANOG
Lageweg 14c
9698 BN Wedde
t. 0597-726966
e. info@anog.nl
i. www.anog.nl

Nieuw ANLb-pakket: Vogelgraan

Samen met Wierde en Dijk onderzocht ANOG de aangepaste teelt van zomergraan. Het resultaat van dit driejarig project leidde tot een nieuw ANLb pakket: 'Vogelgraan'. Deze maatregel biedt broed- en schuil-mogelijkheden voor akkervogels, op een manier die past bij de landbouwpraktijk.

Zomergranen hebben voor akkervogels het voordeel dat het gewas minder dicht staat en dat het later tot ontwikkeling komt dan wintergranen. Dit biedt akkervogels meer broedgelegenheid dan wintergranen. In het pakket 'Vogelgraan' wordt het zomergraan minder dicht gezaaid. Na de oogst blijft de stoppel in de winter staan. Deze stoppel biedt voedsel voor de akkervogels.

De inzet van gewasbeschermingsmiddelen in dit pakket wordt tot het minimum beperkt. Zo is het gebruik van insecticiden in het geheel niet toegestaan, want insecten vormen in voorjaar en zomer het belangrijkste voedsel voor de akkervogels. De inzet van herbiciden is beperkt tot de bestrijding van de echte proleemonkruiden.

Vergoeding voor inkomstenderving

Bij een aangepaste teelt van zomergraan op klei is een opbrengst van 5 ton per hectare haalbaar, terwijl van een hectare gangbaar geteelde wintertarwe op klei in het Hogeland en Oldambt ongeveer 9 à 10 ton kan worden gehaald. Op zand is bij een aangepaste teelt van zomergraan 5 ton haalbaar. Voor gangbare zomergranen op zand in de Veenkoloniën is dit ruim 6 ton. Het verschil in opbrengst tussen gangbaar en de aangepaste teelt zomergraan is aanzienlijk.

Pakketten en vergoeding

- a) Vogelgraan 'voorjaarstart, met einde in het voorjaar'
  - b) Vogelgraan 'najaarstart, met einde in het najaar'
- Voor pakket a en b geldt de volgende vergoeding
klei:	€ 1016,67
zand:	€ 806,05

Als u vragen heeft over dit pakket of er belangstelling voor heeft dan kunt u een mail sturen naar mmellema@anog.nl

Meer informatie: rapport 'Akkervogelvriendelijk bouwplan met zomergraan en overwinterende stoppels' op de ANOG website.

foto: Hans Hut, geelgors met jongen